

MUZEUM+TECHNIKI
I ROZWOJU **REGIONALNEGO**
TARTAK RAPHAELSOHNÓW

WSTĘPNA KONCEPCJA MUZEUM TECHNIKI I ROZWOJU REGIONU W TARTAKU RAPHAELSOHNÓW I DAWNEJ ZAJEZDNI TROLEJBUSOWEJ

POMYSŁ NA ZAGOSPODAROWANIE ZABYTKOWEGO BUDYNKU TARTAKU BRACI RAPHAELSOHNÓW

Stowarzyszenie Forum Rozwoju Olsztyna, podobnie jak stowarzyszenia: Sadyba, Święta Warmia, Stowarzyszenie Konserwatorów Zabytków OWM i Borussia, stoi na stanowisku, że w zabytkowym budynku tartaku braci Raphaelsohnów oraz w budynku dawnej zajezdni trolejbusowej, znajdujących się w Zakolu Łyny na tyłach ul. Knosały w Olsztynie, należy zorganizować nowoczesne Muzeum Techniki i Rozwoju Regionu. Poniżej przedstawiamy nasze argumenty na poparcie tej idei oraz możliwości i korzyści jakie daje miastu powołanie do życia tego typu placówki.

Stowarzyszenie Forum Rozwoju Olsztyna zajmuje się problemami z zakresu architektury, urbanistyki, szeroko pojętego ładu przestrzennego oraz rozwoju miasta Olsztyna. Dlatego naszą analizę skupiliśmy na aspekcie urbanistycznym – miastotwórczym, oraz architektonicznym – przedstawiając możliwą do zrealizowania, aczkolwiek wstępną wizję architektoniczną muzeum i związanej z nim przestrzeni publicznej. W końcowej części tekstu przedstawiamy szkic programu ekspozycyjnego przyszłego muzeum. Jest to zbiór pomysłów i przemyśleń, które można w przyszłości rozwinąć i wykorzystać w tworzeniu programu ekspozycji stałych i czasowych.

S Y T U A C J A – S T A N I S T N I E J Ą C Y

Zwiedzanie olsztyńskiego Starego Miasta i przejście szlaku turystycznego prowadzącego przez miasto wg przewodnika Pascala zajmuje niecałe trzy godziny. Tymczasem, gdyby pójść od mostu św. Jakuba wzdłuż meandrującej rzeki Łyny odkrylibyśmy relikty zapomnianej już pierwszej w Olsztynie dzielnicy przemysłowej, wśród których wyróżnia się zabytkowy Tartak braci Raphaelsohnów – najstarszy i najcenniejszy zachowany do dziś świadek dawnej świetności tej części miasta. Dzięki aktywności Stowarzyszenia Sadyba w 2008r. udało się wpisać obiekt do rejestru zabytków. W ten sposób społecznicy zdobyli przyczółek w wykluczonej z miejskiego życia przestrzeni. Powstała nadzieja, że oryginalna przemysłowa przeszłość tego obszaru nie zostanie zatarta przez przekształcenie go w sztampową dzielnicę mieszkaniową lub nową pseudo-starówkę. Muzeum w Tartaku, jako obiekt użyteczności publicznej przyczyni się do uświadomienia mieszkańcom Olsztyna i turystom, że miasto nasze ma znacznie ciekawszą historię, niż można by sądzić po lekturze przewodników, a przemysł i nowoczesne technologie pojawiły się w Olsztynie na długo przed powstaniem fabryki opon i zakładów meblarskich.

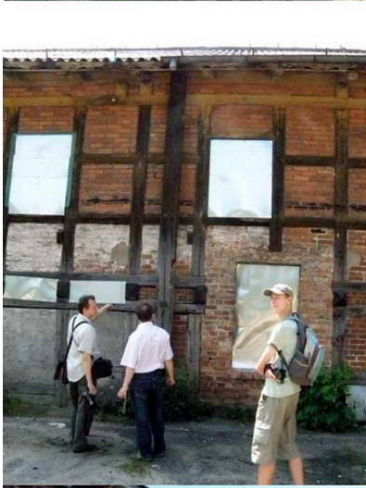
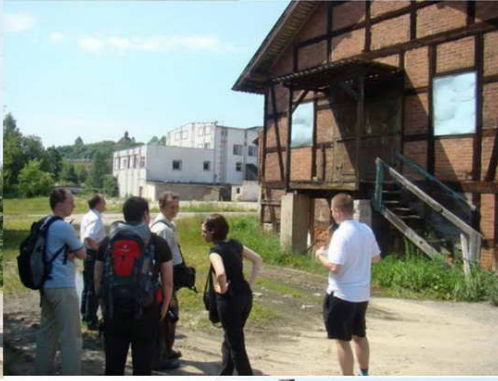
Wykluczone z przestrzeni miejskiej Zakole Łyny na historycznych mapach zestawionych ze współczesną

plan zagospodarowania terenu zakładający wybudowanie tzw. Nowego Starego Miasta na pozostałościach najstarszej dzielnicy przemysłowej

zabytkowy tartak braci Raphaelsohnów

STAN ISTNIEJĄCY OBIEKTU
(FOTOGRAFIE ZE WSPÓLNEJ WIZJI LOKALNEJ STOWARZYSZEŃ
ŚWIĘTA WARMIA I FORUM ROZWOJU OLSZTYNA LIPIEC 2009)

STAN ISTNIEJĄCY OBIEKTU PLANSZA 2
(U GÓRY DAWNA ZAJEZDZIA TROLEJBUSOWA)

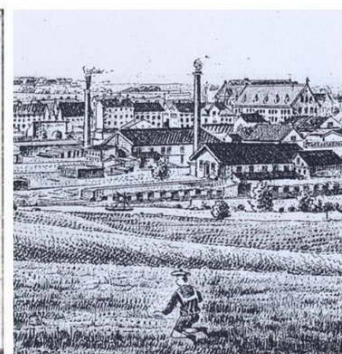
ŚWIADOMOŚĆ

Muzeum w Tartaku, jako obiekt użyteczności publicznej przyczyni się do uświadomienia mieszkańcom Olsztyna i turystom, że nasze miasto ma znacznie ciekawszą historię, niż można by sądzić po lekturze przewodników, a przemysł i nowoczesne technologie pojawiły się w Olsztynie na długo przed powstaniem fabryki opon i zakładów meblarskich.

HISTORIA

HISTORIA OBIEKTU (R. BĘTKOWSKI DLA GAZETY WYBORCZEJ)

Budynek tartaku Raphaelsohnów, powstały moim zdaniem ok. 1884 r., jest nie tylko ostatnim reliktem XIX-wiecznej dzielnicy przemysłowej w zakolu Łyny i ostatnim dużym zabytkowym budynkiem fabrycznym w Olsztynie, ale też jednym z ostatnich zachowanych dawnych tartaków w naszym regionie. A kiedyś gospodarka leśna i przemysł drzewny były podstawową gałęzią gospodarki w regionie, więc to świadectwo historii gospodarczej miasta i regionu. Tartak to obiekt niezwykle ciekawy. Jego hala posiada bowiem archaiczną konstrukcję - podzielona jest na dwie kondygnacje. Był to tradycyjny schemat urządzenia budynków tartacznych od XIV po II połowę XIX stulecia. Na górnej kondygnacji za pomocą traka ramowego przecierano kłody drzewne, na dolnej była maszyneria wprawiająca trak w ruch i mechanizm transmisji napędu z koła wodnego. Można powiedzieć, że budynek wzniesiony został w ten sam sposób, w jaki przez wieki konstruowano tartaki z napędem wodnym. Świadczy to o olbrzymiej roli, jaką odgrywała w dawnym budownictwie tradycja. Bardzo podobną konstrukcję - i zbliżone wymiary - posiadał np. tartak na wysepce rzecznej pod zamkiem, tzw. stary młyn, rozebrany na przełomie lat 50. i 60. XX w. Tartak Raphaelsohnów jako zabytek techniki, sam w sobie mógłby stanowić eksponat muzealny, którego powołanie postulują stowarzyszenia. Ilustruje przejście od napędu wodnego do napędu parowego, które na naszych terenach nastąpiło w II połowie XIX w. Doskonałym jego uzupełnieniem jest stojąca w sąsiedztwie stara zajezdnia trolejbusowa. To zabytek inżynierii miejskiej i jedna z ostatnich pamiątek historii komunikacji miejskiej

Gruss aus Allenstein

Z N A C Z E N I E

Całość założenia położona jest w centralnej części Olsztyna. W przeszłości obszar ten był ściśle powiązany funkcjonalnie z miastem, był jego integralną częścią. Sam obszar Zakola Łyny na którym znajdowały się głównie budynki przemysłowe (tartaki, cegielnie, zakłady rzemieślnicze, budynek gazowni miejskiej, łaźni miejskiej itd..) miał charakterystyczną, podłużną strukturę parceli. Ich układ biegł w układzie wschód-zachód, co jest pozostałością po dawnym podziale pól uprawnych. Większość zakładów w Zakolu była funkcjonalnie związana z rzeką, która służyła w owych czasach jako ważna droga transportu surowców – tu głównie drewna z warmińskich lasów.

U R B A N I S T Y C Z N E

W obecnych czasach w wielu miastach na całym świecie tereny postindustrialne są rewitalizowane i włączane w strukturę otoczenia jako żywa tkanka miejska, w znacznej mierze wzbogacając ofertę zarówno turystyczną, jak i inwestycyjną. Jesteśmy przekonani, że placówka Muzeum Techniki i Rozwoju Regionu w tej konkretnej lokalizacji stanowiłaby kolejną atrakcję turystyczną na miejskim odcinku szlaku Łyny. Przestrzeń publiczna otwarta na rzekę znacznie urozmaiciłaby trakt pieszych wycieczek zwiedzających Olsztyn. Dodatkowo, wraz z planowanym Parkiem Centralnym stanowiłaby spójną całość kompozycji urbanistycznej południowej części ś r ó d m i e ś c i a m i a s t a .

Fragment dawnej dzielnicy przemysłowej w zakolu Łyny warto zachować i uzupełnić w sposób nowoczesny. Tak jak na Starym Mieście możemy doświadczać skali miasta średniowiecznego tak tu moglibyśmy odwiedzić fragment dzielnicy przemysłowej z przełomu XIX i XX w. Obszar wokół Muzeum zorganizowałby urbanistycznie planowane różnicowane funkcjonalnie nowe założenie zakola Łyny. W ten sposób wzrosłaby jakość i wartość budynków usługowych i mieszkalnych w

STARE MIASTO

PLANOWANY PARK CENTRALNY

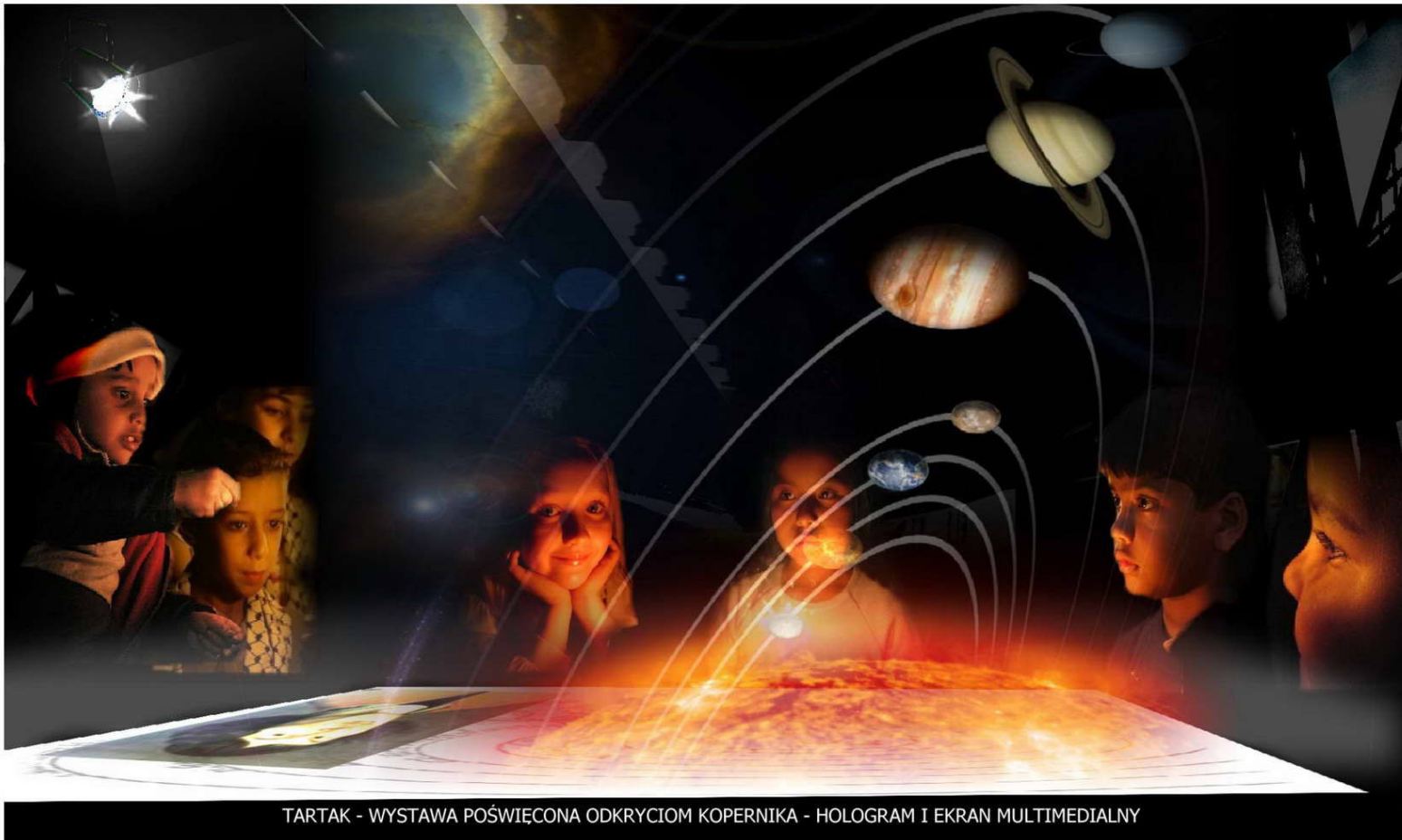
WIDOK WSPÓŁCZESNY

DAWNA DZIELNICA PRZEMYSŁOWA

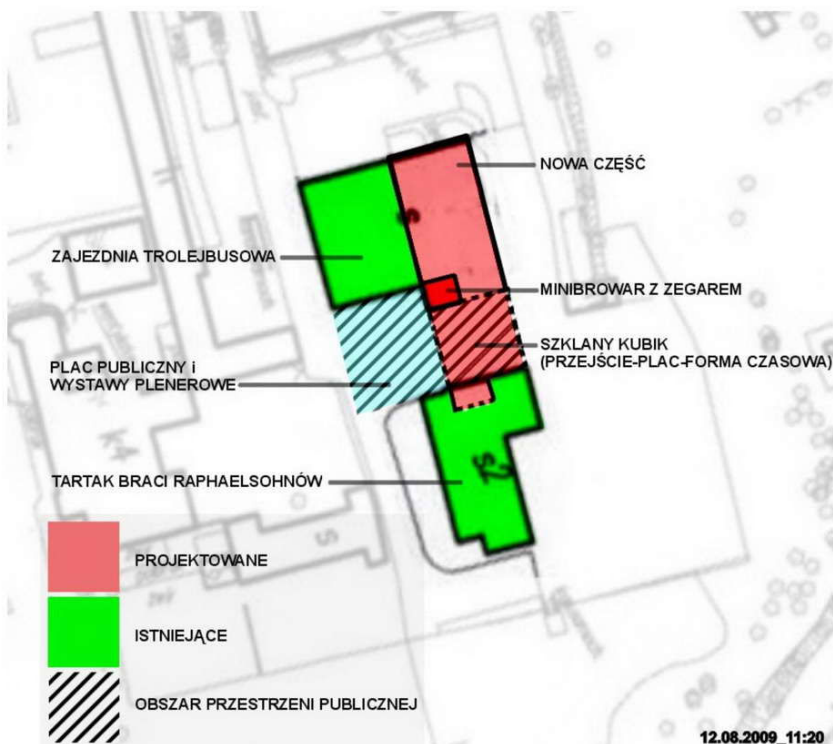
N O W O C Z E S N E   Z N A C Z Y   B L I S K O   C Z Ł O W I E K A
Muzeum w tartaku ma być placówką z nowoczesnymi systemami ekspozycji. Z bardzo współczesnym, bezpośrednim podejściem do widza. Nie chodzi nam tu o tzw. działania multimedialne (które wymieniane są przy każdej okazji, żeby zaznaczyć rzekomą nowoczesność danej inicjatywy). Multimedialność oznacza tylko użycie projektorów, telewizorów, wizualizacji jako nośników ekspozycji. Prawdziwie nowoczesne muzea idą o krok dalej - chcą zbliżyć się do człowieka. Żeby zainteresować widza tematem schodzą z piedestału czy to zimnej Galerii Sztuki czy dostojnego Muzeum. Budują z widzem relacje a widz zaczyna być uczestnikiem zdarzenia. Muzeum w naszej koncepcji jest właśnie interakcyjne, można współtworzyć, przetwarzać wystawę, zamiast biernie oglądać eksponaty. Nasze Muzeum będzie miejscem do którego się powraca. Miejscem, z którym można się zaprzyjaźnić, zaprosić tam znajomych i pokazać co się uprzednio odkryło. Chcemy więc aby to miejsce stało się tzw. żywym muzeum, centrum przestrzeni publicznej w odtworzonym fragmencie dzielnicy przemysłowej.

Pragniemy kreatywnie rozwinąć rozwiązania stosowane np. w Muzeum Powstania Warszawskiego. Muzeum Tartaku braci Raphaelsonów będzie uczyć procesów technicznych, pokazywać zmieniającą się przez lata technologię, będzie dawać możliwość zabawy tą technologią i odkrywania możliwości różnych rodzajów surowców i materiałów. Będzie przedstawiać historię zarówno poprzez prezentację eksponatów jak i praktyczne zadania manualnie dla widzów. Program wystawy i warsztaty praktyczne będą dostosowane do wszystkich grup wiekowych, oraz do użytku dla osób niepełnosprawnych, które dotychczas były pomijane w naszych muzeach. Należy zwrócić uwagę na ekspozycję dla osób niewidomych, głuchych, czy poruszających się na wózkach. Ważną cechą takiej wystawy powinna być także jej wielojęzyczność.

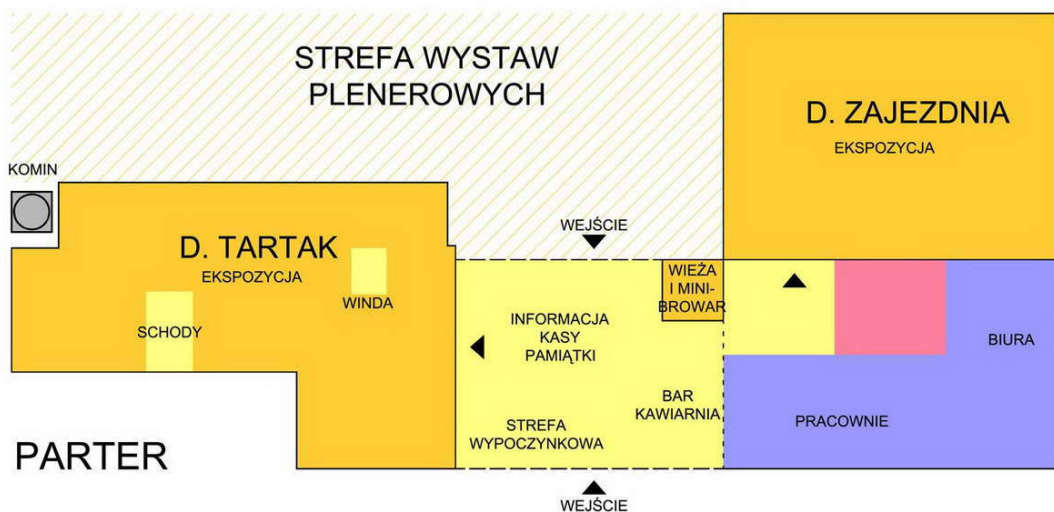
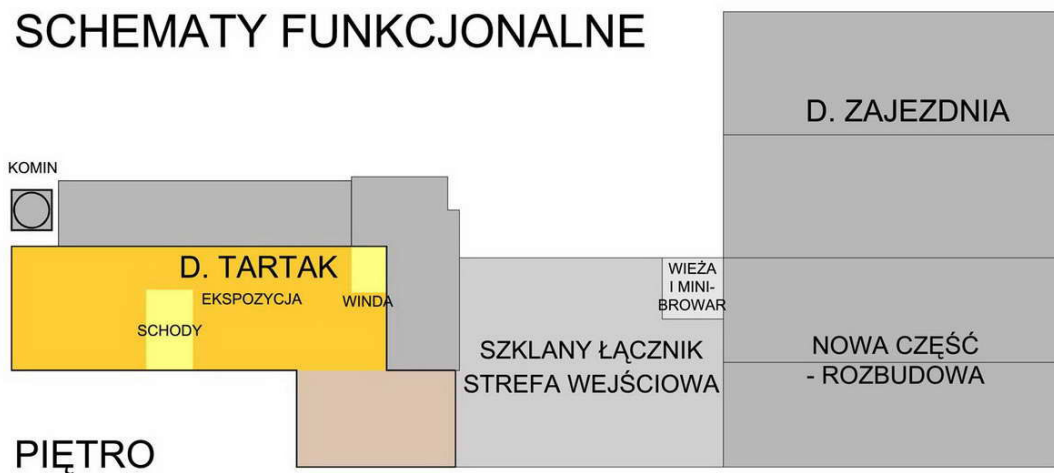

PROGRAM FUNKCJONALNY

Pomiedzy tartakiem a zajezdnia proponujemy utworzenie przestrzeni publicznej, która pełniłaby jednocześnie role ekspozycji plenerowej. Oba budynki byłyby połączone naziemna nowa czescia, której fragment znajdujacy sie na placu był rodzajem transparentnego (szklanego) łącznika. łącznik mógłby być całkowicie otwarty w miesiacach letnich, a w pozostałym okresie stanowiłby ochrone dla zwiedzajacych przed warunkami atmosferycznymi. Wa na cecha naszej koncepcji jest jej podłuny (wschód-zachód) układ funkcjonalnokomunikacyjny, nawiązujacy do charakterystycznego podziału działek w zakolu łyny oraz do liniowego procesu obróbki drewna. Proponujemy również odtworzenie komina, który istniał w południowo-wschodnim narożniku tartaku. Być może warto uratować i przenieść tu komin z ul. Artyleryjskiej? Po dodaniu nowej kubatury powierzchnia całkowita muzeum wynosić będzie ok. 2.000 m²

SCHEMATY FUNKCJONALNE

LEGENDA

- EKSPOZYCJE
- KOMUNIKACJA I FUNKCJE TOWARZYSZĄCE
- POMIESZCZENIA BIUROWE I PRACOWNIE KONSERWACJI
- POMIESZCZENIA SANITARNE
- MAGAZYNY

WIZUALIZACJA

ZAJEZDNIA TROLEJBUSOWA - WYSTAWA POJAZDÓW MIEJSKICH - WIRTUALNA PODRÓŻ PO OLSZTYNIE Z POCZĄTKÓW XX WIEKU.

PLAC - PRZESTRZEŃ PUBLICZNA POMIĘDZY ZAJEDZNIĄ, TROLEJBUSOWĄ I TARTAKIEM. W GŁĘBI MINIBROWAR Z MECHANIZMEM ZEGAROWYM. PO PRAWEJ FONTANNA.

WIDOK NA TARTAK RAPHAELSOHNÓW (NA PIERWSZYM PLANIE) I BUDYNEK ZAJEzdNI TROLEJBUSOWEJ (W GŁĘBI).

PROGRAM FUNKcjONALNY I URBANISTYCZNY – zarys pomysłów na ekspozycję zebrany z dyskusji podczas naszych spotkań na forum

1. Tartak – ekspozycja - technologie produkcji elementów służących budowie miasta. Zajezdni – obiekty i technologie służące obsłudze miasta. Nowy budynek z lewej strony zajezdni będzie mieścił wszystkie funkcje administracyjne, socjalne i gastronomiczne tak aby uwolnić tartak i zajezdnię na cele ekspozycyjne. W tartaku przedstawione byłyby technologie z zakresu obiektów, które niegdyś zlokalizowane były w zakolu Łyny, np.: browar, fabryka maszyn, odlewnia żelaza, gazownia, młyn, tartak, fabryka octu i musztardy, fabryka mydła i sody.
2. Budynek Muzeum byłoby połączone przeszklonym pasażem, jeśli w badaniach konserwatorskich okaże się, że tartak miał piwnice, można wykonać pasaż podziemny z tartaku do zajezdni. Jeśli okaże się, że piwnic nie było najrozsądniejsze wydaje się połączenie naziemne budynków (przykład pasażu na Dziedzińcu Starego Browaru w Poznaniu).
3. Ważnym punktem stanowiącym przestrzeń publiczną i muzealną byłby plac pomiędzy tartakiem a zajezdnią. Miałby pełnić funkcje ekspozycji plenerowej a jednocześnie przestrzeni publicznej. I tu znowu widać ideę muzeum bliskiego człowiekowi. Ważne miejsce w którym, przestrzeń muzealna miesza się i współtworzy tkanę miasta.
4. Punktem centralnym placu byłaby „kapryśna fontanna” umieszczona bezpośrednio w ziemi. Bez przegród, murków, umożliwia bezpośrednie podejście wykapanie się w fontannie co jest niewątpliwą atrakcją dla dzieci, które fantastycznie bawią się z wodą (przykład – fontanna na dziedzińcu budynku Metropolitan w Warszawie).
5. Pierwotnie w południowo - wschodnim narożniku budynku tartaku był wyposażony w komin. Proponujemy przywrócić tą ważną dominantę bardzo charakterystyczną dla pejzażu tego obszaru. Jako rozwiązanie proponujemy przeniesienie np. kominą z ul Altylerskiej.
6. Oprócz ekspozycji przewidywane są zrobione specjalnie na potrzeby muzeum obiekty ruchome, zabawki dzięki którym można namacalnie poznać metody np. obróbki drewna i archaicznej produkcji elementów służących budowie miasta.
7. Niewielka powierzchnia samego tartaku rodzi pomysł na zagospodarowanie wystawiennicze przestrzeni wokół.
8. Przy zajezdni proponujemy umieszczenie mini browaru, gdzie widoczny byłby cały proces technologiczny warzenia piwa.
9. Na zewnątrz i wewnątrz tartaku- pokazanie procesu technologicznego na tzw. stopklatkach 1. Dłużyce leżące w basenie pokazanie spalania drewna, przy pracach pokazane pełnowymiarowe postacie pracowników, wyciemienni (ciemny brąz, grafit) jak animatorzy marionetek. 2. Wciąganie dłużycy na piętro tartaku 3. tarcie drewna (na środku górnego pokładu tartaku oryginalny stary trak) w pomieszczeniu kilka maszyn tartacznych : hebel, frez, tokarka (stanowisko robienia tralki) pokazanie scenek z ludźmi przy pracy. Z tyłu na planszach autentyczne sceny z pracy w takich obiektach.
10. Warsztat – konstruowanie domów. W koszach różne elementy krokwie, jętki murłaty, oczepy, podwaliny. Na planszach rysunki konstrukcji drewnianych , przykładowych. Oraz w gablocie jakieś przykładowe realizacje dzieci. Możliwość zbudowania dowolnego budynku o konstrukcji drewnianej.
11. Pokazanie przykładów tego co można zrobić z drewna : snycerka w architekturze.
12. Pokoik gdzie wszystko jest z drewna: meble, książki, szachownica, pokoik bruk drewniany, pokoik zrobiony z płyty mdf. zabawki drewniane, żaluzje, otówki, lampy drewno papier, bujany fotel, maty na stół, wazonik . Nowoczesne meble i elementy technologiczne. Nieoczywiste elementy wykonane z drewna.
13. Drewno jako materiał energetyczny: gaz drzewny, pelet, wióry ,
14. Pomysł na niezapomnianą łaźnię. Drewniane „dizajnerskie” sanitariaty na terenie tartaku- mają dawać efekt zaskoczenia (przykład - pub Łódź fabryczna z przezroczystą podłogą).
15. na zewnątrz ułożone w stopy deski w różnych rozmiarach- pełniące funkcję siedzisk, przegród. Unikatowe dla tartaku meble miejskie
16. Warsztat robienia papieru czerpanego. Pokazany materiał w koszach
17. Mini historia budownictwa zorganizowana na zewnątrz. Jak rewolucja ceglana wpłynęła na rozwój budownictwa. Elementy konstrukcji i detale stosowane na naszym terenie. Wyrobisko gliny z postaciami, które ją wydobywają, formowanie cegieł, wpał, przedstawienie produktów gotowych w różnych wymiarach w różnych czasach. Inne produkty zrobione z gliny: klinkiery, dachówki, ceramiczne izolatory na starych słupach .
18. Układanie dachówek na spreparowanej konstrukcji dachu. Możliwość schowania się pod dach i lania wody na dach.
19. Klocki sklepienie kryształowe. Zabawa w budowanie sklepienia ze spreparowanych, specjalnie oznakowanych elementów
20. W zajezdni wirtualna podróż tramwajem po Olsztynie z przełomu wieków. Prawdziwy tramwaj, do którego można wsiąść , film z przejazdu po mieście na projektorze.
21. Wystawa bicykli, z możliwością jeżdżenia na byciklu, stare Pojazdy komunikacji miejskiej do których można wsiąść, a przy tym zobaczyć je w naturalnym kontekście na planszach.
22. Kula kopernika, zawieszona w zajezdni mini salka ekspozycyjna o dokonaniach technicznych Mikołaja Kopernika. Hologramy ,(jak na wizualizacji)
23. Budynek zajezdni przebity w jednym miejscu, nowoczesną formą architektoniczną w niej małe kino, sala konferencyjna w formie kapsuły, projekcje multimedialne związane z wystawą.
24. Na terenie muzeum znajdowałby się mini browar produkujący (jest to kontynuacja przemysłu charakterystycznego dla Olsztyna) ,który byłby nowoczesnym akcentem w strukturze zabudowy. Proces technologiczny widoczny, wyeksponowany . A produkt można by było kupić na miejscu.
25. Przy rzece i na zewnątrz ekspozycja pokazująca Sify natury w służbie człowieka .

FINANSOWANIE ,

ORGANIZACJA

Olsztynowi brakuje nowoczesnej placówki muzealnej. Muzeum w tartaku jest instytucją potrzebną dla rozwoju miasta i jego pozycji w Polsce. Byłoby ono ciekawą ofertą turystyczną a także mogłoby się stać elementem budującym markę Olsztyna. Z wielu badań, wynika, że miasta posiadające silną markę, kojarzoną pozytywnie, łatwiej przyciągają inwestorów, są lepiej kojarzone i tym samym mają większą siłę przebicia. Takie nietypowe, i wciąż rzadkie przedsięwzięcia prowadzą też do lepszej integracji mieszkańców miasta, pomagają w budowaniu ich relacji z miastem ponieważ czują się jego (miasta) obywatelami. Są to korzyści długoterminowe i trudno mierzalne finansowo, jednakże w rzeczywistości – najistotniejsze. Zwiększenie atrakcyjności miasta powoduje mniejszy odpływ ludzi wykształconych, oraz zainteresowanie z zewnątrz. Dlatego uważamy, że to właśnie Miasto powinno być głównym, choć nie jedynym, filarem finansującym działanie muzeum. Poniżej przedstawiamy naszą propozycję finansowania

Pierwszy filar: Miasto

Działanie 1. - Rewaloryzacja obiektu zabytkowego w gestii właściciela z wykorzystaniem środków Działania 4.3 Restrukturyzacja terenów powojennych i przemysłowych w ramach Osi Priorytetowej nr 4 - Rozwój, restrukturyzacja i rewitalizacja miast Regionalnego Programu Operacyjnego Warmia i Mazury na lata 2007-2013 (Uchwała Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego nr 46/571/09/III z dnia 20 lipca 2009 roku).

Działanie 2. Etap eksploatacji.

-Przekazanie budynku w zarząd fundacji , zagwarantowanie etatów umożliwiających utrzymanie placówki.

Drugi filar: Fundacja Muzeum Techniki i Rozwoju Regionalnego

- pozyskiwanie środków finansowych np. fundusze europejskie, pozyskiwanie sponsorów
- koszt prac badawczych i pozyskiwanie eksponatów
- organizacja i promocja wystaw

Trzeci filar: Sprzedaż własna

- bilety wstępu
- minibrowar
- restauracja,
- sklep z pamiątkami i książkami,
- organizacja konferencji, prac naukowych (wynajem sal)
- współpraca z deweloperami z okolicznych inwestycji (np. w ramach programów Partnerstwa Publiczno - Prywatnego)

Czwarty filar: Współpraca partnerska z prywatnymi miłośnikami tematu, kolekcjonerami

Sprawa finansowania Muzeum powinna być przedstawiona ze szczególną starannością. Z dotychczasowych doświadczeń wynika, że takie placówki są w stanie zarobić na sobie, a nawet przynosić dochód. Jednak struktura finansów i wzajemnej odpowiedzialności poszczególnych filarów powinna zabezpieczać istnienie Muzeum w każdych warunkach. Dlatego uważamy, że to Miasto powinno być żywo zainteresowane prawidłowym przebiegiem inwestycji, oraz stanowić główny punkt podparcia dla jej realizacji. Nie chodzi przecież o to aby wyzbyć się problemu kolejnego obiektu zabytkowego, ale aby zbudować na nim strukturę z której wszystkie strony, a zwłaszcza mieszkańcy miasta czerpią korzyści. Dlatego organizacje społecznościowe, takie jak nasza liczą na żywą i pozytywną współpracę z miastem w tej kwestii. Mamy nadzieję, że miasto zdefiniuje swoje oczekiwania co do roli stowarzyszeń w tym procesie, a z naszej strony otrzyma niezbędne wsparcie.

„Rozwój miasta, to - jak zauważył Adam Płoski - nie tylko „nowe centra handlowe i super, hiper itp. markety”, ale i marginalizowana sfera placówek kulturalnych i naukowych. Przestrzeń publiczna w naszym mieście wydaje się ostatnio kurczyć i maleć. „Uważamy, że budynek dawnego tartaku Raphaelsohnów pozostać powinien dobrem wspólnym i pełnić funkcję publiczną” – przekonują członkowie stowarzyszeń i trudno odmówić im słuszności. Utworzenie „Muzeum techniki i rozwoju regionalnego” nie jest pomysłem zawieszonym w próżni.”
Rafał Bętkowski

ZESTAW WYBRANYCH ARTYKUŁÓW, KTÓRE UKAZAŁY SIĘ W PRASIE NA TEMAT TARTAKU RAPHAELSHONÓW , ARTYKUŁY USTAWIONE CHRONOLOGICZNIE OD NAJSTARSZEGO PO NAJNOWSZE, DRAMAT SYTUACJI ROZGRYWA SIĘ NA 4 OSTATNICH STRONACH

List otwarty konserwatorów ws. tartaku Raphaelsohnów

gr

2008-12-23, ostatnia aktualizacja 2008-12-23 19:05

Ocalmy zabytek w zakolu Łyny

ZOBACZ TAKŻE

- Kto nam dał prawo do niszczenia zabytków
- Stary tartak nad Łyną dobry na muzeum
- Sadyba: niech władze nie idą na łatwiznę
- Jest okazja, by ocalić tartak Raphaelsohnów
- Prezydent nie chce zabytku w zakolu Łyny

Warmińsko-Mazurski Oddział Stowarzyszenia Konserwatorów Zabytków w Olsztynie wyraża zdecydowane poparcie dla działań stowarzyszeń Sadyba i Święta Warmia, mających na celu zachowanie zabytkowego tartaku Raphaelsohnów i hali zajezdni trolejbusowej zlokalizowanych przy ul. Knosały 3/5 w Olsztynie i zmierzających do utworzenia w tych obiektach muzeum techniki i rozwoju regionalnego.

Tartak jest zabytkiem wyjątkowym, jednym z niewielu związanych z XIX-wiecznym rozwojem Olsztyna i ostatnim reliktem najstarszej olsztyńskiej dzielnicy przemysłowej powstałej w drugiej połowie XIX w. To właśnie w tym okresie Olsztyn przekształcił się bardzo dynamicznie w stolicę regionu.

Budynek dawnej zajezdni trolejbusowej wzniesiony został w 1939 roku i jest ostatnim zachowanym świadkiem przedwojennej elektrycznej komunikacji miejskiej związanej z rozwojem Olsztyna.

W przyjętym w roku 2007 Programie Opieki nad Zabytkami Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2008-2012 w rozdziale "Rozwój sieci muzealnej" zapisano: "Brakuje muzeum techniki i nauki. [...] Istnieje również potrzeba utworzenia muzeów specjalistycznych, związanych z dawnym rzemiosłem. Nie ma muzeum historii regionu".

Zarówno budynek dawnego tartaku Raphaelsohnów, jak też i budynek hali zajezdni. są dobrem wspólnym, własnością miasta i powinny pełnić funkcję publiczną, dlatego też w tych postindustrialnych obiektach postuluje się utworzenie muzeum techniki i rozwoju regionalnego.

Z punktu widzenia przestrzennego planowania miasta, to strategiczna lokalizacja. Właśnie z tego powodu, miejsce to powinno pozostać wyjątkowe, być dostępne dla wszystkich i tworzyć nową jakość dla dobra miasta. Wskazaniem rozwiązaniem, które jest potrzebne miastu, byłaby realizacja koncepcji utworzenia w tym miejscu muzeum oraz zagospodarowanie terenu wokół, by powstał ciąg Stare Miasto - zakole Łyny - Park Centralny.

Planując rozwój Olsztyna, jego władze muszą podejmować trudne wyzwania, zachowując wartości dziedzictwa kulturowego regionu. W interesie olsztyńskiej społeczności jest właściwe zagospodarowanie zabytkowego tartaku i zajezdni, a nie sprzedaż lub likwidacja tych obiektów.

Małgorzata Birezowska

Prezes Warmińsko-Mazurskiego Oddziału Stowarzyszenia Konserwatorów Zabytków w Olsztynie.

Źródło: Gazeta Wyborcza Olsztyn

Ocena: ★★★★★ 0 głosów

FINAŁEM WALKI O TARTAK , NA DZIEŃ DZISIEJSZY, BYŁO PISMO JAKIE W OBRONIE MUZEUM WYSTOSOWAŁY DO PREZYDENTA RÓŻNE STOWARZYSZENIA

Olsztyn 17.08.2009r.

Stowarzyszenie na Rzecz Ochrony Krajobrazu Kulturowego „Sadyba”
12-210 Ukta, Kadzidłowo 1
Stowarzyszenie „Święta Warmia”
10-686 Olsztyn ul. Boenigka 10/25
Stowarzyszenie Konserwatorów Zabytków Oddział Warmińsko-Mazurski
10-084 Olsztyn ul. Zamkowa 2
Stowarzyszenie Forum Rozwoju Olsztyna
10-010 Olsztyn ul. Osieńskiego 7/9
Stowarzyszenie Wspólnota Kulturowa „Borussia”
10-513 Olsztyn ul. Kopernika 45

Sz. P.
Piotr Grzymowicz
Prezydent Miasta Olsztyna
Pl. Jana Pawła II
10-101 Olsztyn

WNIOSEK

Szanowny Panie Prezydencie
Po zapoznaniu się z treścią zaproszenia do składania ofert na opracowanie programu funkcjonalno-użytkowego zadania rewaloryzacja i adaptacja zabytkowego budynku tartaku na Warmińskie Centrum Edukacji Regionalnej przy ul. Knosały w Olsztynie wraz z koncepcją zagospodarowania terenu w granicach działki nr17/24, obr. 65 oraz oszacowaniem kosztów planowanej inwestycji, zawartego w ogłoszeniu opublikowanym 07.08.2009r. w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Miasta Olsztyn, wnoskujemy o unieważnienie procedury związanej z realizacją powyższego zamówienia.

Przypominamy, że wielokrotnie występowaliśmy do Pana z propozycją utworzenia w budynku byłego tartaku Raphaelsohnów „Muzeum techniki i rozwoju regionalnego”. Nadal uważamy, że jest to najwłaściwszy dla miasta Olsztyna sposób zagospodarowania wspomnianych nieruchomości. Podobne zdanie usłyszeliśmy od Pana prezydenta, przewodniczącego Rady Miasta Zbigniewa Dąbkowskiego oraz radnych, którym przedstawiliśmy nasz pomysł, w tym komisji kultury RM.

Jednak od kiedy sprawą zajęli się Pana podwładni, sprawy nabrały zaskakującego biegu. Na spotkaniu z udziałem Pani v-ce prezydent Haliny Zaborowskiej – Boruch otrzymaliśmy niejasną propozycję zorganizowania muzeum techniki w budynku powojkowym przy ul. Gietkowskiej oraz oznajmiono nam, że lepszą ofertą na adaptację budynku dawnego tartaku jest propozycja Stowarzyszenia Twórców Ludowych w Olsztynie, zakładająca umieszczenie tam Centrum Edukacji Regionalnej. Głównymi argumentami za tą propozycją miał być przejrzysty plan finansowania i brak udziału miasta w bieżącym finansowaniu projektu. Nie pozwolono nam jednak na zapoznanie się z jej treścią.

W rzeczywistości dokument ten przeczy przedstawionej podczas spotkania argumentacji, ponieważ nie tylko nie zawiera żadnego planu finansowania, ale zakłada aktywny udział miasta w finansowaniu Centrum Edukacji Regionalnej, zakreślając jego 5-letni horyzont funkcjonowania. Dalszych losów wyremontowanego za publiczne pieniądze budynku nie precyzuje.

W sprawie budynku tartaku braci Raphaelsohnów nie zapadły jeszcze żadne formalne rozstrzygnięcia. Do 28.10.2009r. ma być ogłoszony konkurs w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego. Tymczasem Urząd Miasta zaprasza do składania ofert na opracowanie programu adaptacji obiektu pod konkretny projekt Stowarzyszenia Twórców Ludowych, zamierzając wydać na to publiczne pieniądze. Żadne z zainteresowanych stowarzyszeń nie otrzymało informacji o zaproszeniu do składania ofert. Poważne wątpliwości budzi wybranie wakacyjnego okresu i ekspresowy termin w jakim postanowiono rozstrzygnąć procedurę konkursową.

Wstrzymujemy się od snucia domysłów i podejrzeń, które nieodparcie w zaistniałej sytuacji się nasuwają. Nadal chcemy wierzyć w Pana deklaracje o czystości intencji i procedur przeprowadzanych w olsztyńskim Urzędzie Miasta. Nie możemy jednak ignorować faktów, które zmuszają nas do złożenia powyższego wniosku. Pragniemy dodać, że ma on również charakter listu otwartego.

PREZES
 Stowarzyszenie na Rzecz Ochrony Krajobrazu Kulturowego „Borussia”
 Kadzidłowo 1
 12-210 Ukta, 10 (P) 4257476

PREZES STOWARZYSZENIA
 „ŚWIĘTA WARMIA”
 10-686 Olsztyn, ul. Boenigka 10/25
 NIP 739-371-78-26, REGON 290341901
 KRS: 0000311828

PREZES
 Stowarzyszenie Konserwatorów Zabytków
 Oddział Warmińsko-Mazurski

PRZEWODNICZĄCA
 WR „BORUSSIA”
 Beata Samojłowicz

Do wiadomości:
Zbigniew Dąbkowski - Przewodniczący Rady Miasta
Barbara Tuńska – Z-ca Dyr. Biura Strategii i Rozwoju Miasta
Anna Juszczyńska – Miejski Konserwator Zabytków

STOWARZYSZENIE FORUM ROZWOJU OLSZTYNA

e-mail: forum@fro.net.pl
www.fro.net.pl
www.tramwaj.fro.net.pl

ul. Osińskiego 7/9
10-010 Olsztyn
KRS 0000 329459